

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 22

BİRİNCİ İNİKAT

1 - XI - 1930 CUMARTESİ

Münderecat

	Sayfa
1 — Havale edilen evrak	2
2 — Nutuklar	2
1 — Reiscümhur Gazi Hazretlerinin nutukları	2
3 — İntihaplar	4
1 — Riyaset intihabrı	4
2 — Reis Vekilleri, İdare Âmirleri, ve Kâtipler intihabrı.	4

Lâyhalar

1 — 1931 senesi bütçe kanunu lâyihası (Bütçe Encümenine)

2 — Harita Umum Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesinin bazı fasılları arasında münakale yapılmaması hakkında kanun lâyihası (Bütçe Encümenine)

3 — Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Krallığı arasında akit ve imza olunan konsolosluk mukavelesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası (Hariciye Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

*Açılma saati : 14

[Muvakkat Reis — Hasan B.]

Muvakkat Kâtipler: *Ruşen Eşref B.* (AFYONKARAHİSAR), *Avni B.* (YOZGAT)

Muvakkat Reis — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

Nisabı ekseriyet mevcuttur.

2 — NUTUKLAR

1 — *Reisicumhur Gazi Hazretlerinin nutukları.*

Risicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretleri —
(*şiddetli ve sürekli alkışlar arasında riyaset kürsüsünü teşrif buyurdular*)

Büyük Millet Meclisinin Muhterem Âzası!

Yüksek Heyetinizi hürmetle selâmlıyarak yeni toplanma yılınızı açıyorum. Memlekette büyük ıslahat ve nafi icraatı ile mümtaz olan Üçüncü Büyük Millet Meclisinin, önümüzdeki son faaliyet yılını da, milletimizin bir çok ihtiyaçlarını temin ile geçireceğine eminim.

Muhterem Efendiler;

Geçen yılımız, mühim hadiselerle doludur: Senelerdenberi hariçte beslenen fesat ve tecavüz emelleri, bu sene şark vilâyetlerimizde, vatandaşlarımızın huzurunu bozan vak'alara sebep oldu. Teferruatını bildiğiniz bu hadiseler vatan düşmanlarını ümitsiz kılan neticelerle bitirildi. Bu neticeleri, vatandaşların Cumhuriyeti müdafaa için gösterdikleri alâka ve hassasiyete ve Cumhuriyet Ordu ve Jandarmasının iftihar edeceğimiz dirayet ve cesaretine borçluyuz (*Alkışlar*). Bu yüzden şehit olan vatandaş ve askerlerimizin hatıralarını hürmet ve minnetle yaderim. (*Alkışlar*) Ordu ve jandarmamızı idare edenlerin asgari külfetle vatanı gaileden kurtaran tedbirlerini, fedakârlıklarını ve vazife başında bulunan mülkiye memurlarımızın gayretlerini teşekkürle zikrederim. (*Alkışlar*)

Geçen hadiseler Cumhuriyetin kuvvetini, rasanetini, bir daha göstermiştir. Bu hadiseler vatandaşların her türlü saadet ve huzurunun, Cumhuriyet kanunlarında ifade olunan, millî birlikte mün-

demîç bulunduğunu, vatan haricinden hiç bir işfal ve tahrikin olmayacağını da anlatmıştır ümidindeyim. (*Bravo sesleri alkışlar*)

Arkadaşlar! Bu günlerde İzmirde hadis olan seylâptan çok müteessir olduk. İnsan hayatının uğradığı zayıat ve elemeler teessürlerimizi teşdit etti. Hükûmeti Cumhuriyet icap eden tedbirleri kemali ihtimamla almaktadır.

Arkadaşlar! Geçen sene zarfında mücadeleye mecbur olduğumuz bir büyük hadise de millî para buhranıdır. Buhranı karşılamak için alınan tedbirlerin isabeti tahakkuk etmiştir. Her şeyden mühim olan esas iktisadî noktâ nazardan, millîtin uyanıklığı ve kendisinin yaşamak hakkına itimadıdır.

Meclis ve Hükûmet tarafından alınan tedbirler, hassaten bu esasta birleşir. Bu gün, içinde bulunduğumuz vaziyet malî ve iktisadî tedbir ve ihtiyatlara da, dikkatle devam olunmasını icap ettirmektedir.

Efendiler, bilhassa zirâî memleketlerde hissolunan cihanşümül bir iktisadî buhran vardır. Bu buhran tabiatile bizim memleketimize de temas etmiş ve ağırlığını hissettirmiştir. Bu sıkıntı karşısında emsalsiz tahribattan dar ve kurak senelerden sonra, vatanımızın gösterdiği hayatiyet ve tahammül ancak Türk milletinin bünyesindeki kudret ve Büyük Millet Meclisinin tedbirlerindeki isabetle izah olunabilir. (*Bravo sesleri*).

Senelerden beri alınan tedbirlere, önümüzdeki sene daha geniş mikyasta ihtiyaç vardır. Gayet tasarrufkârane bir idare tarzı, resmî ve hususî bü-

tün muamelâtımıza hâkim olmak lâzımdır (*Alkışlar*).

Bunun içindir ki Hükümet bütçeyi mühim tasarruflarla Büyük Meclise takdim etmiştir. Vergilerde müfredatı malûmunuz olan tadilat ve ıslahat hem mükellefi tehvîn etmiş olacak, hem de bilhassa iktisadî kolaylıkları temin eylemiş bulunacaktır. Muamele vergileri üzerindeki tasavvurlar tahsisan bu cümledir.

Cumhuriyet Merkez Bankasının tesisi ve hisse senetlerinin vatandaşlara arzı pek yakındır. Memleketin hem malî, hem iktisadî büyük bir vasıtası olacak olan bu millî müesseseye vatandaşların ciddi alâka göstereceklerine şüphemiz yoktur.

Osmanlı borçlarının, memleketin hayat ve inkişafını tehdit etmiyen, adilâne ve amelî bir sureti tesviyeye raptı için, Cumhuriyet Hükümetinin hüsnü niyetle mesai sarfetmesi tabiidir.

Ticaret muahedelerinin müzakereleri hemen ekseriyetle neticelenmiştir. Ticarî münasebetlerin genişlemesi için sarfedilen gayretler memleketin iktisadî inkişafına şüphesiz medar olacaktır.

Efendiler! geçene senenin mühim hadiselerinden biri de Sıvasa şimendüferin vasıl olmasıdır. Bu kadar müşkülât içinde vatanı bir misli daha genişletmeğe ve kuvvetlendirmeğe medar olan bu eserin müstakbel Türk nesilleri tarafından şükranla yad olunacağına eminim (*Şiddetli alkışlar*).

Muhterem efendiler;

Hariçî siyasetimizde sulh ve eyi münasebet gayesi samimiyetle takip olunmaktadır.

Ümit ederim ki beynelmilel münasebetlerde dostluklara vefakâr olan ve hiç bir milletin aleyhinde bulunmayan açık ve salim meslek ve zihniyetimiz gittikçe daha eyi anlaşılmaktadır.

Hariçîye Vekilimizin büyük komşumuz ve dostumuz Soviyet Rusyaya olan ziyaretlerinde gördüğü samimî kabul bizi mütehasşis eyledi (*Alkışlar*). İki memleket münasebetlerinin sağlamlığı bu vesile ile de tazahur etmiş oldu; Bu, cidden memnuniyeti mucip bir hadisedir. Komşumuz ve dostumuz Yunanistan Başvekilinin ve Hariçîye nazırının Ankarayı resmen ziyaretlerini hususî bir memnuniyetle zikrederim (*Bravo sesleri alkışlar*). Türkiye ile Yunanistanın yüksek menfaatleri bir birine zıt olmaktan tamamen çıkmıştır. Bu iki memleketin samimî bir dostlukta kendileri için emniyet ve kuvvet görmelerinde isabet vardır. (*Bravo sesleri, alkışlar*);

İki Cumhuriyet arasında açılan yeni devrin yeni esaslarını, ahte rapteden vesikalar, yüksek tasvibinize arz olunmuştur.

Macaristan ile aramızdaki eski ve tecrübeli dostluk; Muhterem Başvekilinin resmî ziyaretile bariz bir ehemmiyet ve kıymet aldı (*Bravo sesleri alkışlar*). Memleketlerimiz arasındaki eyi ve samimî münasebetlerin mütezaıyiden inkişaf etmesi memul ve matlubumuzdur.

Milletin Muhterem Vekilleri!

Adliyemiz siyasî faaliyetler içinde vatandaşın emniyet ve haysiyetini, Cumhuriyetin asalet ve mevcudiyetini, Hükümetin itibar ve nüfuzunu müdafaa yolunda yeni bir imtihan geçirdi. Bunu ehemmiyetle işaret etmek isterim.

Adliyemizin emin olduğumuz yüksek iktidarı sayesinde ki Cumhuriyet mukadder tekâmülü takip edebilecek ve türlü şekil ve kisvedeki tecavüzlere karşı vatandaşın hukukunu ve memleketin nizamını masun tutabilecektir.

Aziz arkadaşlarım;

Siyasî hayatımızda yeniden fırkaların zuhuru, memlekette belediye intihaplarına tekaddüm eden yakın günlerde vuku buldu. Bu münasebetle dikkate şayan safhaların şahidi olduk. Bu müşahedelerin verdiği tecrübelerden Türk Milleti, Cumhuriyetin baka ve inkişafı için istifade etmelidir. Siyaset sahasında karşılıklı faaliyetin feyizli inkişafı ancak vatandaşlar arasında düşmanlık husulüne mahal verilmemesile temin olunabilir. (*Bravo sesleri, alkışlar*). Bunun çareleri: fırkaların içine girebilecek gayri samimî ve gizli maksatlı unsurların, kanun fevkında netice istiyen emel sahiplerinin bütün milletçe menfur görülmesi ve bir de Cumhuriyet esası üzerinde çalışan fırkalarca bu gibilerin faaliyetlerinden daima uzak kalınmasıdır. (*Bravo sesleri, alkışlar*).

Memlekette kalem hürriyetinin de; demokrat bir idareye lâyık vakar ile kullanmakta daha dikkatli bulunulacağını umit ederim.

Hürriyet sui istimalinin tevhit ettiği bir çok felâketleri çekmiş olan bu memlekette, bu dikkate bilhassa lüzum olduğu kanaatindeyim (*Bravo sesleri, alkışlar*).

Muhterem efendiler;

Üçüncü Büyük Millet Meclisinin feyizli ve vatanperverane faaliyeti bu devirde hitam bulduktan sonra, yeni intihabata gireceğiz

Geçen tecrübeler; gelecek intihabatta, vatandaşın emniyet ve masuniyetle tezahür etmesini temin için kanunî ve idarî tedbirlerin inkişafını ve fırkaların bizzat ittihaz edecekleri salim ve müsp hareketleri göstermiş olacaktır. (*Bravo sesleri, alkışlar*).

Arkadaşlarım;

Memleketin mukadderatında yegâne salâhiyet ve kudret sahibi olan Büyük Millet Meclisi bu memleketin nizamı için dahilî ve hariçî emniyet ve masuniyeti için en büyük zmandır.

Büyük millî dertler şimdiye kadar ancak Büyük Millet Meclisinde şifa buldu. Atiyen de yalnız orada kat'î tedbirlerini bulabilecektir. (*Bravo sesleri, Alkışlar*).

Türk Milletinin muhabbet ve merbutiyeti daima Büyük Millet Meclisine müteveccih oldu, ve daima oraya müteveccih olacaktır. (*Şiddetli ve sürekli alkışlar*).

3 — İNTİHAPLAR

1 — Riyaset intihabı

Muvakkat Reis — Riyaset intihabına başlıyoruz. (İntihap icra edildi).

Rey vermiyen varsa reyini istimal buyursun. Rey toplama muamelesi bitmiştir.

(Kemal Zaim Bey (Konya), Memet Sabri Bey (Cebelibereket), Ağaoglu Ahmet Bey (Kars), Fazıl Ahmet Bey (Elâziz), reyleri tasnife memur edilmişlerdir.)

İntihabın neticesini tebliğ ediyorum. Reyin mecmuu 249 dur. 239 reyile Balıkesir Meb'usu Kâzım Paşa Reis intihap edilmiştir (*Alkışlar*).

10 rey de Şebîn Karahisar Meb'usu şair Memet Emin Bey almıştır. (*Alkışlar*)

Kâzım Paşa (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarımız! Beni tekrar Meclis Reisliğine intihap ettiğinizden dolayı derin bir tahassüsle arzı teşekkür ederim. tevdi büyüdüğünüz bu şerefli ve mühim vazifeyi bitaraflığa ve dahilî nizamname ahkâmına riayet ederek yapacağım. (*Bravo sesleri*). Ancak bu suretle yüksek teveccüh ve itimadınızın devam edece-

ğine kaniim. Sizlerin de benim vazifemi teşkil buyurmanızı rica eder ve cümalenizi hürmet ve muhabbetle selâmlarım. (*Alkışlar*).

2 — Reis vekilleri, İdare âmirleri ve Kâtipler intihabı

Efendim şimdi reis vekilleri, İdare âmirleri ve Kâtipler intihap olunacaktır. Reylerinizi ayrı ayrı kâğıtlara yazarsınız ve ait oldukları sepetlere atarsınız.

Reylerini vermiyenler varsa versinler. Rey toplama muamelesi hitam bulmuştur.

(Şükrü Kaya B. (Muğla), Tahir B. (Giresun), Hakkı B. (İçel), Süleyman Sırrı B. (Yozgat) Reis Vekilleri, Nurettin Ali B. (İstanbul), Reşit Saffet B. (Kocaeli), Ethem B. (Samsun), Aziz B. (Erzurum) İdare Âmirleri, Senih B. (Bursa), Necip Ali B. (Denizli), Nuri B. (Kütahya), Hakkı Tarık B. (Giresun) kâtiplikler için yapılan intihabın reylerini tasnife memur edilmişlerdir).

Efendim reyler tasnif edilecektir. 15 dakika celseye fasıla veriyorum.

Kapanma saati: 16

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 16,15

[Reis — Kâzım Paşa]

Kâtipler : Ruşen Eşref B. (AFYON KARAHİSAR), Avni B. (YOZGAT)

Reis — Celseyi açıyorum. Reylerin neticesini arzedeceğim :

Reis vekilleri için 241 zat rey vermiştir. Muamele tamamdır.

Hasan B., Refet B., Nurettin Ali B. 231 er rey; Ağaoglu Ahmet B., Naki B., Ali Haydar B. 10 ar rey almışlardır. (*Alkışlar*) O halde Hasan B. Refet B. ve Nurettin Ali B. reis vekilliklerine 231 er rey ile intihap edilmişlerdir.

İdare âmirliklerine 244 zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Şükrü B. 234, Necip Ali B. 233, Falih Rıfki B. 231, Tahsin B. 8, Talat B. 8, Rasim B. 8 er rey almışlardır. O halde Necip Ali B., Falih Rıfki B. ve Şükrü B. İdare Âmirliklerine intihap edilmişlerdir.

Kâtipliklere 237 zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Ruşen Eşref B. 227, Süreyya B. 224, Haydar Rüştü B. 225, Avni B. 227, Galip B. 10, Refik İsmail B. 10, Senih B. 10, İbrahim B. 10 rey almışlardır.

O halde Ruşen Eşref B., Süreyya B., Avni B.,

Haydar Rüştü B. kâtipliklere intihap edilmişlerdir.

Hasan B. (Trabzon) — Reis Vekilliğine tekrar bendenizi intihap etmek suretile arkadaşlarımın izhar buyurdıkları büyük teveccühe arzı teşekkür ederim. Bu büyük teveccühe lâyık olmak fikri şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra dahi rehberi mesaimiz olacaktır. Şimdiye kadar devam eden teveccühünüzün temadisini istirham ederim. (*Alkışlar*)

Refet B. (Bursa) — Efendim; Reis Vekilliğine tekrar intihap buyurmak suretile hakkımda ibraz buyurulan yüksek teveccühten dolayı arzı teşekkür ederim. Bu teveccüh ve itimada lâyık olmak için bütün mevcüdiyetimle kıymetli müzaheretinize istinaden çalışacağım. (*Alkışlar*)

Doktor Nurettin Ali B. (İstanbul) — Reis Vekilliğine tekrar intihap edilmek suretile temadi eden teveccühünüze arzı şükran ederim. (*Alkışlar*)

Reis — Bu gün başka işimiz kalmamıştır. Meclis pazartesi günü saat 14 te iğtima edecektir.

Kapanma saati: 16,25